

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ȚIC, MIRON

Fratele meu, prozatorul și regizorul de film, Nicolae Țic / Miron

Țic. - Deva : Editura Emia, 2021

ISBN 978-973-753-505-4

929

Coperta 1: NICOLAE ȚIC (fotografie din arhiva autorului)

Coperta4: MIRON ȚIC (fotografie din arhiva autorului)

Corectura: Camelia M.

CASA DE EDITARE EMIA

Editura Emia

Deva, Mareșal Averescu /20

E-mail: edituraemia@yahoo.com

www.emia.ro

MIRON ȚIC

**FRATELE MEU,
PROZATORUL ȘI
SCENARISTUL DE FILM,
NICOLAE ȚIC**

Editura Emia

CUPRINS

Fratele meu, prozatorul	5
Ținutul Iliei	51
Legende și povești locale despre DACI, Valea Mureșului, cu istoria ei, cu obiceiurile și datinile ei nepieritoare	71
Însemnări critice	75
Privind prin iarnă	83
Noapți udate de ploile albe	85
Niciodată	94

PROZĂ DE NICOLAE ȚIC

Poevestiri	
Drumul de dimineață	96
Vacanță cu scriitori (dare de seamă)	98
Satul, profil cultural	102
Simerienii	106
Întârzierea	110
Seară la țară	117
Un gând pentru Milica	124
Drum în pantă – a fost odată un mazel	129
Ursoaica	140
Cico, Ilenei Sălcudeanu	156
Metamorfoze	164
Munții	173

**FRATELE MEU,
PROZATORUL
ȘI SCENARISTUL DE FILM,
NICOLAE ȚIC**

Fratele meu, scriitorul Nicolae Țic, a fost tare harnic la scris, numărul cărților trece de 40, astfel că poate să stea aproape de alți scriitori ai țării, cum este Marin Preda, Ion Lăncrănjan, Fănuș Neagu, Radu Cosașu, D.R. Popescu etc.

Fratele meu s-a născut la data de 1 ianuarie 1929 din părinții Miron și Emilia (Minerva), țărani, și a decedat pe 11 martie 1992. Copilăria și-a petrecut-o în satul natal, satul Boz, un sat fără mare rezonanță, după dicționar „buruiiană rea”. Cum casa era la vreo 300 de metri de râul satului, în zilele călduroase ale verii, admira plopii din marginea văii, cât și vadul văii care nu mai avea niciun fir de apă. Doar sub haturi mai existau câteva bulboane de apă. Aceste imagini i-au rămas multă vreme întipărite în minte, deoarece, fiind la câteva sute

de metri de această vale, aici era locul lui de refugiu de a se așeza pe malul acestui râu și a număra plopilor de pe margine. Școala, cele patru clase primare le-a făcut în sat, avându-l ca învățător pe Crișan Vioarel din satul Bretea Mureșană, care mai târziu, cu ocazia lansării volumului „Jean, fiul lui Ion”, după citirea acestei cărți, îi scrie fratelui meu o scrisoare, în care îi spunea că el și-a dat seama din acei ani de școală primară că va ajunge scriitor.

După terminarea celor patru clase primare, la înțelegere cu un frate al mamei, cel mai bogat om al satului, părinții au fost de acord ca fratele meu să urmeze Liceul Pedagogic pentru a deveni învățător, fratele mamei obligându-se în fața părinților să-l ajute până când intră pe simbrile. Numai că promisiunea unchiului nu a fost una reală, ajutorul a fost numai la începutul primului an, de aici mai departe tot greul a rămas în grija părinților care tare dificil au reușit să se descurce, fratele meu fiind obligat să poarte palton întors pe dos și costume ponosite.

După absolvirea celui de-al patrulea an la Liceul Pedagogic, fratele meu s-a transferat la Liceul „Decebal” din Deva, unde este preocupat

de literatură, fiind numit vicepreședinte, iar după un an președinte al Societății literare „Alexandru Vlahuță”. Participă la un concurs literar de poezie dedicat elevilor, unde cucerește locul întâi, de aici mai departe nu mai scrie poezie, ci se dedică prozei și în special jurnalismului, când în vacanța de vară din clasa a VI-a, a VII-a și a VIII-a este reporter la ziarul „Zori noi” din Petroșani, prilej de a cunoaște viața minerilor din Valea Jiului. Și când se documentează pentru scrierea scenariului la filmul „Lupeni 29” și pentru cărțile de proză „Anii tineri” și „Ora șase”. În anul 1949 devine student la Facultatea de Filologie și până la terminarea facultății în toate vacanțele a lucrat ca reporter la „Scânteia tineretului”, alături de alți tineri talentați, cum a fost Radu Cosașu, Platon Pardău, Eugen Mandric. Prima carte a fratelui meu a fost o amplă nuvelă intitulată „A doua moarte a lui Anton Vrabie”. Acțiunea acestei cărți se petrece în satul Izvoarele, pe vremea când Partidul Muncitoresc Român își înființa primele organizații de partid după un model tare amuzant; candidatul trebuia să se angajeze în fața partidului printr-un jurământ „Zi, tu, să te bată Dumnezeu, că vei crede în noi” și

candidatul rostea aceste cuvinte: „Să mă bată Dumnezeu că eu cred în partid”. Această carte a fost expusă de către subsemnatul într-o sală a căminului cultural al satului Boz și a fost citită de către mai bine de jumătate de sat. În anul 1958 trebuia să apară cartea „Doi oameni răi” care, înainte de a-i pune coperta, a fost dată la topit, astfel că cele 10.500 de exemplare n-au mai ajuns la cititori. Fratele meu a reușit să intre în posesia unui exemplar pe care, după ce l-a revăzut, l-a pus în așteptare, adică până când am dat eu peste el, propunându-i cumnatei mele publicarea. Acest lucru s-a întâmplat în cursul anului 2017, după ce i-am cerut un cuvânt înainte prozatorului D.R. Popescu, am tipărit cartea la Editura „Călăuza V.B.” din Deva.

În 1959, fratele meu a publicat cartea „Profiluri”, pentru care i s-a acordat Premiul de Stat „Alexandru Sahia” al Academiei. În anul 1960, fratele meu publică romanul „Ora șase”, iar în anul 1962 alte două cărți – romanul „Anii tineri” și o carte de povestiri „Vântul de seară”. În anul 1963, publică „Un vals pentru Maricica”. În anul 1965 și 1966 alte două cărți de povestiri – „Pe scara vagonului” și cartea pentru copii „Nu trageți în caii de lemn”. În anul 1967, publică

alte două cărți – „Cu ușile deschise”, povestiri și romanul „Durerile altora”. În 1969, fratele meu publică alte două cărți – romanul „Durerile altora” și cartea de povestiri „Scamatorul”. În anul 1971, publică o carte de povestiri „Camera cu oglinzi”, iar în 1972 romanul „Viața de buzunar”. Între anii 1974-1975, publică interesantul roman „Navetiștii”, „Patima urșilor albi” și „Intermediarii”. În anii 1977, 1978 și 1980, alte trei romane – „Roș pe alb”, „Jean, fiul lui Ion” și romanul cu acest frumos titlu „Până mă întorc, visează”. Între anii 1982 și 1984 publică alte trei romane – „Suplinitorii” pentru care primește Premiul Uniunii Scriitorilor, „Lege și anexă” și romanul istoric „Sărindar”. În perioada anilor 1988 și 1992 publică alte trei romane – „Grindina”, „Până la ultima consecință” și „Jurnal de toamnă”. În anii 1992 și 1993 publică alte două romane – „Bufnița albă” și „Evanghelia după Satan”.

Romane precum „Cu ușile deschise”, „Camera cu oglinzi”, „Viața de buzunar”, „Navetiștii”, „Jean, fiul lui Ion”, „Intermediarii”, „Până la ultima consecință”, „Suplinitorii” etc. lovesc, subliniază realismul socialist tocmai prin tehnica observației sociale, care nu lasă nimic

trecut cu vederea. Fratele meu reușește, printr-o fină observație să descrie o epocă. Descrierile sale sociale, deși vorbesc despre teme și motive impuse, sunt doar descrieri, realitatea vorbește de la sine, fără ca aceasta să fie întotdeauna în intenția observatorului său.

Dominant în romanele de început ale fratelui meu este sentimentul mirării, personajele fiind într-o continuă căutare a propriei identități, în care se descoperă pe sine și-i descoperă pe ceilalți. Dintre cele mai bine realizate romane din punct de vedere literar se pot cita „Intermediarii” (1985) și „Jean, fiul lui Ion”, în care fratele meu nu urmărește doar exteriorul, socialul, ci și profunzimea sufletească a unora dintre oameni, mediocritatea sau nimicnicia altora. Fratele meu, la fel ca ceilalți scriitori ai generației sale, a scris și proză scurtă – „Golgota”, „Doamna Vlaicu”, „Proprietate și suferință”, „Tatăl”, „Noapte cu cai albi” sunt doar câteva dintre zecile de titluri ale scrierilor lui.

A scris sute și sute de reportaje pe care le-a publicat în ziarele vremii – „Contemporanul”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”.

Fratele meu a fost un valoros scenarist de film, debutând cu scenariul la filmul „Lupeni 29”, continuând cu „Golgota”, „Castelul condamnaților”, „Cinci oameni la drum”, „B.D. intră în acțiune”, „B.D. la munte și la mare”, „B.D. intră în alertă”, „Dragostea mea călătoare” și „Mult mai de preț e iubirea”. În toate aceste filme au fost prezenți marii actori ai vremii – Toma Caragiu, Dem Rădescu, Puiu Călinescu, Jean Constantin. Fratele meu a fost realizatorul unor piese radiofonice de mare succes ce s-au difuzat de-a lungul anilor la posturile de radio.

Fratele meu are scrise șase volume de jurnal, unde mă regăsesc și eu cu discuții avute prin telefon. Într-o zi mă sună și mă întreabă dacă mai există în curtea casei acea viță-de-vie care făcea struguri acri. I-am răspuns că nu mai există și că în locul ei am plantat eu alta cu struguri deosebit de dulci. În anul următor, când a venit acasă la Boz, primul lucru a fost să-i arăt via și că dorește să mănânce un strugure. I-am satisfăcut dorința. Fratele meu era atent la tot ce se petrece în jur. Nu-i scăpa nimic din întâmplările zilei, când nu scria, privea din balcon orașul. Lucrurile bune, și mai ales știrile de ultimă oră, îi aduceau în suflet o reală liniște.

Într-una din zile a citit într-un ziar apelul unuia care cerea să fie anunțat de găsirea a două turturele pe care le adăpostise mai multă vreme. N-au trecut decât trei zile de la citirea acelui anunț și fratele meu a zărit pe balconul apartamentului de la etajul trei acele păsări de care era aproape sigur că sunt cele două turturele pierdute. Ar fi dorit, așa cum era civilizat, să-i dea respectivului un telefon și să-i spună că turturelele sunt la el pe balcon. N-a făcut-o, zicându-și în gând, să le mai acorde trei zile și dacă vor rămâne și în continuare, îl va anunța. Și, spre bucuria fratelui meu, turturelele s-au prezentat și în următoarele zile, de dimineață pe balconul fratelui, unde primeau firmituri de pâine și apă. Din acea zi, fratele meu s-a îndrăgostit de aceste turturele ce-i deveniseră apropiate și îl priveau cu prietenie. Atât de apropiate, încât îi ciuguleau firmiturile din palmă. Turturelele au început să i se închine și să scoată un gângurit, un semn de prietenie. Cum în câteva dimineți fratele meu a trebuit să se interneze la spital și nu a mai apucat să fie prezent la întâlnire, se vedea că turturelele nu sunt în deplinătatea lor sufletească, se întrebau, parcă, pe unde este. Ce s-a întâmplat, unde

este, de ce nu apare la întâlnire? După câteva zile de așteptare și-au luat zborul, iar după ce fratele meu s-a întors de la spital, în câteva dimineți a deschis geamurile apartamentului, doar-doar se vor întoarce turturelele. La o distanță de două săptămâni, fratele meu a primit un telefon de la scriitorul Petre Sălcudeanu, care, cu duioșie în glas, i-a sus că cele două turturele sunt la el pe balcon. Iată semnul sufletului bun al fratelui meu față de păsări și animale!

Multe poze cu fratele meu redau festivitățile de la lansările cărților sale care au fost la editurile unde le-a publicat – Eminescu, Cartea Românească, Albatros. Pe birou se află mașina de scris marcă nemțească. Iar în partea dreaptă Biblia, în care aproape zilnic cobora cu privirea. Ce atinge și mai direct ochiul este colecția celor 200 de stilouri de mărci diferite, aduse dintr-o serie de țări unde a călătorit. Ceasul indică o oră nefastă din viața fratelui meu, acea oră când a trecut în lumea veșniciei. Era ora 10 din ziua de 11 martie 1992. În fața mea a scris în palma stângă – *Mor*. Acesta a fost fratele meu, scriitorul Nicolae Țic.

Titlurile paginilor ce urmează:

Fratele meu - prozatorul
 Fratele meu s-a interesat de dealul Căba
 Cum îl aștepta tata pe fratele meu
 Fratele meu a ajuns elev la Liceul
 „Decebal” din Deva
 În vizită de reporter la Termocentrala de la
 Mintia
 Fratele meu pe post de mediator
 Cum își scria fratele meu cărțile
 A scris cu mâna dreaptă în palma mâinii
 stângi cuvântul „Mor”

FRATELE MEU - PROZATORUL

Amintirile sunt ca un foc viu. Pâlpâie sau ard cu flacără. Uneori, doar mocnesc. Niciodată nu dispar. Nu pleacă din suflet și atunci reînvie acel fir.

Amintirile îmi vin în minte după o vreme ce le-ai lăsat la dospit. Le-am lăsat singure. În voia lor. Scriindu-le, salvează tăcerea. Un timp în care cel plecat undeva departe n-a fost dat uitării. Nu pot să scriu despre fratele meu decât dacă pornesc din anii copilăriei lui. Pentru că era mai mare cu zece ani, unele lucruri le-am aflat de la părinți. Cum s-a dovedit de atâtea ori că bunicii țin foarte mult la nepoți, și în cazul fratelui meu lucrurile au fost întocmai. Le plăcea să-l poarte peste tot. Într-o iarnă, bunicul l-a luat